

Izazovi razvoja ruralnog turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj

Ivčetić, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Požega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:277:662278>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Požega](#)

**FAKULTET TURIZMA I RURALNOG
RAZVOJA U POŽEGI**

STUDENT: Ana Ivčetić, JMBAG: 0253052899

**Izazovi razvoja ruralnog turizma u kontinentalnoj
Hrvatskoj**

ZAVRŠNI/DIPLOMSKI RAD

Požega, 2023. godine.

FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA
U POŽEGI

PREDDIPLOMSKI STRUČNI/SVEUČILIŠNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO

NASLOV ZAVRŠNOG RADA:

Izazovi razvoja ruralnog turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA Osnove gospodarstva Hrvatske II

MENTOR: doc.dr.sc. Anton Devčić, prof. v.š.

STUDENT: Ana Ivčetić

JMBAG studenta: 0253052899

Požega, 2023. godine

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Metode istraživanja.....	2
1.2. Sadržaj i struktura rada	2
2. POJAM TURIZMA	3
2.1. Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj	4
2.2. Pokretački čimbenici turizma	5
3. RURALNI TURIZAM.....	6
3.1. Nastanak ruralnog turizma.....	8
3.2. Vrste ruralnog turizma	9
3.2.1. Zdravstveni turizam	10
3.2.2. Kulturni turizam.....	11
3.2.3. Gastronomski i vinski turizam	12
3.2.4. Ekoturizam.....	13
3.2.5. Lovni i ribolovni turizam	15
4. RURALNI TURIZAM U EUROPSKOJ UNIJI	17
4.1. Austrija.....	18
4.2. Slovenija	19
4.3. Italija	20
5. RURALNI TURIZAM U HRVATSKOJ.....	21
5.1. Izazovi razvoja ruralnog turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj	24
5.1.1. SWOT analiza.....	26
5.2. Primjer ruralnog turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj.....	27
5.2.1. Eko-etno selo Stara Kapela.....	27
6. OPIS PRIMARNOG ISTRAŽIVANJA I REZULTATI	30
7. ZAKLJUČAK.....	33
8. LITERATURA	34
9. DODACI.....	37

SAŽETAK

U ovome radu bit će pojašnjen pojam turizma kao i njegovi selektivni oblici. Također je naglasak na obliku turizma pod nazivom ruralni turizam, te će se pojasniti njegovo značenje, prikazati njegove vrste te detaljno opisati neke od njih. Bit će prikazan razvoj ruralnog turizma u odabranim zemljama Europske Unije te razvoj ruralnog turizma u Hrvatskoj kroz određene statističke podatke, i potkrijepit će se primjerom ruralnog turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj. Na kraju rada prikazat će se provedeno anketno istraživanje u kojemu su ispitanici mogli dati svoje mišljenje u kojem smjeru ide razvoj ruralnog turizma kontinentalne Hrvatske te o samim preprekama razvoja.

Ključne riječi: turizam, ruralni turizam, turisti, razvoj, eko-etno selo, Stara Kapela

SUMMARY

In this paper, the concept of tourism and its selective forms will be reinforced. There is also an emphasis on the form of tourism called rural tourism, and its meaning will be clarified, its types will be presented and some of them will be described in detail. The development of rural tourism in selected countries of the European Union and the development of rural tourism in Croatia will be presented through certain statistical data, supported by the example of rural tourism in continental Croatia. At the end of the paper, a survey will be presented in which the respondents could give their opinion on the direction in which the development of rural tourism in continental Croatia is going and on the very obstacles to development.

Keywords: tourism, rural tourism, tourists, development, eco-ethnic village, Stara Kapela

1. UVOD

Turizam predstavlja gospodarsku granu koja u velikoj mjeri utječe na državni proračun. Isto tako, slušajući motive i potrebe turista pri njegovom razvoju stvoreni su razni oblici. Jedan od tih oblika je ruralni turizam. U današnje vrijeme, ruralni turizam je preplavljen u cijeloj Europi, pa tako i u Republici Hrvatskoj. U prvom poglavlju rada bit će metodologija rada te njegov sadržaj i struktura. Zatim u drugome poglavlju bit će prikazane definicije turizma te njegovi selektivni oblici, povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj, te pokretački čimbenici turizma. Treće poglavlje odnosi se na pojam ruralnog turizma, njegov nastanak te će biti navedene njegove vrste i neke odabrane (zdravstveni turizam, kulturni turizam, gastronomski i vinski, ekoturizam, lovni ribolovni) će biti objašnjene. U četvrtome poglavlju bit će prikazano stanje ruralnog turizma u Europskoj Uniji i bit će prikazani primjeri Austrije, Slovenije i Italije. Peto poglavlje odnosi se na ruralni turizam u Hrvatskoj gdje će biti prikazani statistički podaci o dolascima i broju noćenja u manjim gradovima i općinama bez izlaza na more te podaci iz 2023. koje prikazuju dolaske i noćenja po odabranim županijama. Nadalje, u istom poglavlju bit će navedene prepreke razvoja ruralnog turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj, te će biti prikazana SWOT analiza razvoja ruralnog turizma. Bit će naveden jedan od primjera ruralnog turizma Eko-etno selo Stara Kapela. U šestome poglavlju prikazano je provedeno anketno istraživanje na 40 ispitanika. Iz ankete će se moći vidjeti upoznatost ispitanika o ruralnom turizmu te izražena njihova mišljenja na određenim pitanjima. Na kraju rada će biti zaključak u kojemu će se rezimirati svi bitni faktori u razvoju ruralnog turizma, prepreke njegovog razvoja te općenito mišljenje autora na samu temu.

1.1. Metode istraživanja

Turizam je pojam koji je izrazito širok i dijeli se na različite oblike. Jedan od oblika, točnije ruralni turizam je predmet istraživanja ovog rada a bit će usmjeren na njegove prepreke prilikom razvoja na području kontinentalne Hrvatske. Prilikom istraživanja o ovoj temi, u radu su korištene različite metode kako bi rad bio što kvalitetniji. Glavni izvor informacija su knjige, stručni časopisi te znanstveni radovi. Također su korištene i internet stranice. U radu su korištene metode deskripcije za objašnjavanje i opisivanje pojmova, metoda sinteze kojom su se manje cjeline spojile u jednu veću tvorevinu, metoda komparacije kojom su uspoređivani slični pojmovi, metodama indukcije i dedukcije došlo se do donošenja zaključka na temelju iznesenih činjenica te je autor iznio svoje osobno mišljenje na temu, statistička metoda kojom se ruralni turizam prikazivao u brojkama, te metoda anketiranja kojom su se na temelju ankete prikupljali i istraživali podaci na temelju predmeta istraživanja.

1.2. Sadržaj i struktura rada

U prvome poglavlju rada odnosno u uvodnome dijelu, navedene su metode istraživanja u radu te sadržaj i struktura rada. U drugome poglavlju pričat će se općenito o turizmu, povijesnom nastanku turizma te pokretački čimbenici turizma. Treće poglavlje odnosi se na ruralni turizam, bit će navedene definicije ruralnog turizma te njegovi oblici. Nadalje će u drugom poglavlju biti objašnjeni izdvojeni oblici ruralnog turizma. U četvrtome poglavlju bit će prikazano stanje ruralnog turizma u Europskoj Uniji kroz primjere Austrije, Slovenije i Italije. Peto poglavlje odnosi se na ruralni turizam u Hrvatskoj, njegovo stanje i prepreke. Bit će naveden i jedan od primjera ruralnog turizma Eko-etno selo Stara Kapela koja se nalazi u Slavoniji. U šestom poglavlju prikazano je anketno istraživanje koje se provelo na 40 ispitanika gdje se može vidjeti njihovo mišljenje o ruralnom turizmu i njegovom razvoju. Na sedmome poglavlju, odnosno na kraju rada, bit će iznesen zaključak te osobno mišljenje autora na temu rada.

2. POJAM TURIZMA

Turizma možemo definirati na razne načine jer je izrazito sveobuhvatan i višeznačan pojam. Kada bismo govorili o turizmu kao određenoj definiciji, prema Svjetskoj turističkoj organizaciji (UNWTO, 1999) „turizam uključuje sve aktivnosti koje su proizašle iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju“. Isto tako usko vezani pojam uz turizam je turist. Turist je osoba koja napušta svoje prebivalište kako bi uživala izvan njega, odnosno iz osobnog zadovoljstva, te to radi dobrovoljno. To putovanje se odnosi na raspon vremena veći od 24 sata, ali ne i duže od godine dana. O turizmu možemo govoriti i definirati ga kao jednu riječ, ali njegov pojam je izrazito širok i raznolik. Turizam ima svoje određene oblike koji se mogu odrediti s obzirom na motiv i svrhu koji turiste privlači na određenu destinaciju. Turizam se poistovjećuje s masovnošću, pa je iz tog razloga turizam podijeljen na različite vrste kako bi se iz masovnog turizma prešlo na održivi turizam te se tako riješilo pitanje zaštite okoliša, povijesne te kulturne baštine i ostalo. Dakle masovni turizam se odnosi na dolazak velikog broja turista u određenu turističku destinaciju. Kada puno ljudi privlači određena destinacija bilo to zbog niskih cijena ili iz nekog drugog razloga, to može biti pogubno za to turističko odredište. Stoga se održivim turizmom zapravo želi zaštititi i rasteretiti turistička odredišta kako bi se očuvala kvaliteta istih ali i kvaliteta života lokalnih ljudi koji žive u takvim mjestima. Održivi turizam je sinonim za selektivni turizam, odnosno prema (Rabotić, 2012:18) „pod pojmom selektivnih oblika turizma podrazumijevaju se putovanja čiji je primarni razlog ili cilj ostvarenje nekog posebnog interesiranja i uživanje u njemu, a to može biti hobi, fizička aktivnost, zanimanje za određenu temu ili, čak određena vrsta destinacije (atrakcije).“ Turisti u ovom obliku turizma imaju za cilj doživjeti jedinstven turistički proizvod, koji se razlikuje od standardnog masovnog proizvoda. Selektivni oblici turizma se mogu razvrstati u dvije skupine:

1. Selektivni oblici turizma temeljeni na prirodnim resursima- zdravstveni turizam, sportsko-rekreacijski turizam, seoski turizam, ekoturizam itd.
2. Selektivni oblici turizma temeljeni na posebno pripremljenim resursima: sportski turizam, wellness, vjerski, urbani, poslovni turizam itd.

2.1. Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj

U našoj zemlji najviše što je utjecalo na razvoj turizma u 19. stoljeću bila je izgradnja željeznice te medicinska istraživanja o blagodati morskog zraka i morske vode. Važno je istaknuti da turizam tada nije imao toliku važnost kao sada, a još je važnije za reći kako se početak razvoja turizma zapravo odvija na kontinentalnom dijelu u vidu termalnih kupališta, dok se u primorskom dijelu tek javljao. Na inicijativu željezničarskih dioničarskih društava izgradio se hotel Kvarner 1884. Godine u Opatiji. Sljedećih godina se izgradilo još hotela na primorskim mjestima. Opatija je do Prvog svjetskog rata bila centar turizma, imala je čak 80% svih smještajnih kapaciteta. Razdoblje do Prvog svjetskog rata u Hrvatskoj u vidu turizma karakteriziraju sljedeći momenti:

- Država ne daje veliku pažnju turizmu, turizam jako slabo razvijen
- Bogati ljudi imaju priliku ići tokom ljeta u toplice, a tokom zime borave u primorju
- Potpuna sloboda kretanja
- Stabilnost nacionalnih valuta
- Međunarodni promet slabo razvijen
- Entuzijasti za unapređenje turizma su glavni nosioci njegova razvitka

Turistički promet u razdoblju između dva svjetska rata pokazivao je tendenciju neprestanog porasta, u skladu s jačanjem materijalne osnovice društva i s jačanjem turističkih organizacija. Nakon Prvog svjetskog rata turizam se nije osposobio gotovo 5 godina. 1924. Godine započelo se s akcijama s ciljem unapređenja turizma što je znatno poboljšalo turistički promet u primorskim mjestima. Kako je turistički promet postajao sve intenzivniji, tako su se stvarale razne uredbe, akti, odredbe te pravilnici za unapređenje turizma. Nakon Drugog svjetskog rata turistički razvitak bio je u potpunosti prekinut i uništen. Započelo se odmah poslije rata s obnovom. Za to vrijeme se uočio veliki porast inozemnog prometa, a država prestaje stimulirati domaći promet, odnosno sveli su ga na najmanju moguću mjeru.

2.2. Pokretački čimbenici turizma

Kao što je već ranije u radu spomenuto, turisti imaju određeni motiv i svrhu na temelju kojega biraju svoje turističko odredište. U knjizi *Ekonomska obilježja turizma*, Pirjevec (1998) je naveo pokretačke čimbenike turizma, a to su:

1. Turističke potrebe
2. Turistički motivi
3. Rekreacija

Turističke potrebe su zapravo sekundarne potrebe čovjeka. Dakle kada čovjek podmiri sve svoje primarne obveze, ako ima mogućnosti, može zadovoljiti i svoje sekundarne potrebe. Osoba prema turističkim potrebama, napušta svoje stalno mjesto boravka te odlazi u neko drugo mjesto iz raznih razloga. To može biti radi odmora, promjene sredine, posla, zdravlja i ostalo. Turističku potrebu mogu zadovoljiti udoban smještaj, različite rekreacijske ponude, prirodne ljepote, kulturne znamenitosti, raznolika zabava te različiti zdravstveni centri. Da nema potreba turista, ne bi bilo ni turizma. Tako turizam “osluškuje” različite turističke potrebe i oblikuje se prema njima. Turistički motivi se mogu definirati kao poticaj čovjeka na neku aktivnost kako bi zadovoljio svoje sekundarne potrebe. Dakle, motiv se nadovezuje na potrebu. Kada se u čovjeku pojavi potreba za promjenom mjesta boravka, motiv će ga potaknuti da ju ispuni. Motivi su ključni za određivanje vrsta turizma, pa su tako na temelju njih nastali vjerski turizam, nautički turizam, zdravstveni turizam itd.” Motivacija je nerijetko i u spoznaji da su turistička putovanja svojevrsna investicija u osobnost pojedinca. Putovanje u nepoznate krajeve ima sve elemente novoga (nov je do tad nedoživljen svaki pogled, zvuk, miris, okus). Sve to ostaje u ljudima i obogaćuje ih. Pridodaju li se tome zdravstveni, rekreacijski i kulturni aspekti, očigledno je da je turizam mnogostrana i složena pojava čije izučavanje traži multidisciplinarnan pristup. “ Brunsko (2002:75, url) U pojam rekreacije spadaju aktivnosti koje netko provodi kako bi zadovoljio svoje turističke potrebe. Rekreacijom se obnavljaju psihičke i fizičke sposobnosti čovjeka. Temeljna turistička potreba se odnosi na rekreaciju, odnosno kada osoba napusti mjesto svoga boravka, ona očekuje nekakve “rekreacije” kojima će se baviti te na temelju njih ispuniti svoje potrebe.

3. RURALNI TURIZAM

Pojam ruralnog turizma je širok i višeznačajan jednako kao i sam pojam turizma. Bitno je shvatiti što znači riječ „ruralno“. Ovaj pridjev nas može asociirati na velike zelene površine, polja, šume, odvojene od grada, gdje je glavna djelatnost stanovnika takvih područja poljoprivreda. Ljudi koji žive u ruralnom području su okruženi prirodom, svježim zrakom te žive u selima i zaseocima te u manjim gradovima. Ruralna područja nemaju velik broj stanovnika što je isto jedan čimbenik. Dakle, suprotnost ovakvom području je urbano područje. U urbanom području nalazi se velik broj stanovnika, dobra prometna povezanost, velike zgrade sa stanovima, te je važna gospodarska grana industrija. Različite su definicije određivanja ruralnog turizma ali isto tako postoje i razni kriteriji određivanja. Prema jednoj od definicija (Lukić, 2012) ruralnim područjima smatraju se:

- u kojima je u sadašnjosti ili bližoj prošlosti bio dominantan ekstenzivan način korištenja zemljišta, posebice putem poljoprivrede i šumarstva
- ona u kojima dominiraju mala naselja nižeg stupnja centraliteta s izraženom povezanošću izgrađenog i prirodnog pejzaža te koja većina lokalnog stanovništva smatra ruralnima,
- ona koja potiču životni stil što počiva na kohezivnom identitetu temeljenom na uvažavanju okoliša i vlastitog života kao dijela jedne cjeline.

U knjizi Ruralni turizam u Hrvatskoj (Demonja, Ružić, 2010:12) piše da „Rural tourism in Europe navodi da se termin ruralni turizam koristi u slučajevima kada je ruralna kultura ključna komponenta ponuđenog turističkog proizvoda, da je za proizvod ruralnog turizma karakteristično nastojanje da se posjetitelju osigura osobni kontakt, osjećaj za fizičko i ljudsko okruženje u ruralnom prostoru i koliko je to moguće, da mu se pruži mogućnost sudjelovanja u aktivnostima, tradiciji i stilu života lokalnog stanovništva.“Što se tiče različitih kriterija u knjizi Ruralni turizam (Svržnjak, et.al., 2014.) navedeno je kako je prema Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj kriterij za određivanje pojma ruralnog turizma odnosi na gustoću naseljenosti stanovništva, te je prag 150 stanovnika na kilometar kvadratni. Također se na regionalnoj razini geografske jedinice grupiraju kao:

- dominantno ruralne (50%)
- u znatnoj mjeri ruralne (15%-20%)

- dominantno urbanizirane regije (15%).

U Hrvatskoj je definiranje pojma ruralnog turizma kompleksnije. Jedan od razloga je specifičnost hrvatskog jezika. Često se kao sinonimi koriste ruralni, seoski turizam i agroturizam, dok u praksi ti pojmovi imaju osnovne razlike. Ruralni turizam je najširi pojam i odnosi se na aktivnosti unutar ruralnih područja te obuhvaća lov, ribolov, uživanje u parkovima prirode, zdravstveni turizam, zimski, seoski, ekoturizam i ostalo. Također, nije potpuno definirano što se odnosi na pojam ruralnog područja ali podrazumijeva se da se to odnosi na prirodu, sela, svježi zrak, polja, poljoprivredna gospodarstva i drugo. (Svržnjak, et.al., 2014:12) navodi da je „seoski turizam užiji pojam od ruralnog turizma, vezan je uz ambijent sela i njegovu užu okolicu te sve njegove aktivnosti (poljoprivreda, manifestacije, gastronomija, folklor, etnologija, ostala gospodarska aktivnost).“ Agroturizam je također užiji pojam a sinonim je turističko seljačko obiteljsko gospodarstvo (TSOG). Pojam agroturizma se odnosi na aktivnosti koje su organizirane od strane obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG-a). Njihova primarna djelatnost je poljoprivreda, a uz to imaju dodatnu aktivnost koja se odnosi na smještaj i prehranu koju nude svojim gostima. Turisti u ovakvom obliku turizma žele iskusiti kako je kada ljudi žive takvim oblikom života, udisati svježi zrak, promatrati ili se upustiti u poljoprivredne poslove, jahati i ostalo.

Slika 1 Međuodnos ruralnog, seoskog turizma i agroturizma

Izvor: Izrada autora

3.1. Nastanak ruralnog turizma

Početak razvoja ruralnog turizma nazirao se već u 11. stoljeću te se odnosio na lov na divljač. Značajniji razvoj ruralnog turizma bilježi se u 18. stoljeću kada je imućno stanovništvo počelo svoj odmor i mir tražiti u ruralnim područjima nedaleko od gradova. Već krajem 18. stoljeća, to uživanje mogli su si priuštiti i stanovnici srednje klase, pa se samim tim više i razvijao ovakav oblik turizma. Ljudi su u tom vremenu otkrivali razna turistička mjesta u svrhu odmora, ali isto tako motivi su bili i zdravstvene prirode. Švicarska je doživjela procvat ruralnog turizma sredinom 19. stoljeća jer su turisti bili željni svježeg zraka, prelijepog krajolika, pješaćenja i planinarenja te iz zdravstvenih razloga. U to vrijeme, a i sada, problem razvitka ruralnog turizma stvarale su primorske obale. Ljudi su tada počeli otkrivati obale, počele su se nuditi razne turističke aktivnosti na tom području, te potražnja u ruralnim područjima pada. U Hrvatskoj ovakav oblik turizma bilježio je rast i razvoj do 50-ih godina prošloga stoljeća. Ruralni prostori su uglavnom bili turistička mjesta za posjetiti turistima. Taj razvoj ruralnog turizma prekinut je otkrićem blagodati hrvatske obale. Prema (Lukić, 2002) „Iako počeci turizma na hrvatskoj obali sežu u zadnja desetljeća 19. stoljeća, takva se orijentacija izrazito pojavila pedesetih godina 20. stoljeća, a do 70-ih se godina u sklopu litoralizacije gotovo svi turistički interesi premještaju na jadransku obalu.“ Nakon toga se ruralni turizam počeo zanemarivati, te se u potpunosti posvetilo turizmu na našoj obali. 1990.-ih godina pojavilo se pitanje kako potaknuti razvoj ruralnog turizma. Ministarstvo turizma pokrenulo je inicijativu razvoja ruralnih područja te se istraživanjem, ispitivanjem i ostalim aktivnostima pokušalo doći do odgovora. Prvo su se fokusirali na ruralni turizam kontinentalne Hrvatske, a potom i na ruralna područja cijele zemlje. Izrazito je bilo bitno kako će pojedina regija reagirati, i koji će se trud uložiti kako bi se potakao sam razvoj. Desilo se to da nisu svi jednako reagirali, te su se neka područja više razvila u vidu ruralnog turizma, dok neki manje ili uopće nisu doživjeli razvoj. Veliku ulogu su imale strategije razvoja te je samo bilo pitanje tko će ih dobro usvojiti. Jedan od primjera dobro usvojenih strategija i razvoja bila je Istra. U Istri je već svakako razvijen turizam s obzirom na more, pa im je bilo lako uz to razviti i neki drugi selektivni oblik turizma jer su već imali temelj. Gužve u gradovima primorja bile su rasterećene ponudom turističkih atrakcija u ruralnijim područjima te su turisti mogli doživjeti potpuno nova iskustva našeg primorja.

3.2. Vrste ruralnog turizma

Kao što je već u radu rečeno, ruralni turizam je najširi pojam te iz njega proizlaze različite vrste turizma. Neke od tih vrsta su već ranije navedene. Iako ruralni turizam može biti samo jedan pojam, s obzirom na razne motive i želje turista, on se razdijelio na njih više. Isto tako, za razvoj ruralnog turizma, bitna je široka ponuda, različite aktivnosti te mora biti namijenjeno za sve skupine ljudi. Važno je samo znati što ima dobre predispozicije za razviti turizam, slušati turiste i njihove potrebe, te isto tako u tome svemu dati kvalitetnu ponudu i ugodan doživljaj. Kod svake vrste turizma izrazito je bitno da se uskladi s održivim razvojem. Što god da se radi, mora se raditi tako da se čuva priroda, ne zagađuje okoliš i zrak koji udišemo. Kod ruralnog turizma to je posebno važno zato što njega čine šume, vode, planine, pašnjaci, životinje, odnosno sve ono što je vrijedno i što bismo trebali očuvati za kvalitetu življenja ljudi koji žive u tim područjima, ali i za kvalitetu odmora ljudi koji posjećuju takva mjesta. Bitno je naglasiti kako Republika Hrvatska ima razne prirodne blagodati, pa samim time i puno izvora za razvoj turizma. Zato se velika pažnja pridaje zaštiti prirode i okoliša, pa samim time inozemni turisti Hrvatsku gledaju kao sigurnu, ekološki osviještenu destinaciju. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2022) navelo je da površina zaštićenih područja iznosi 817.383,34 ha što čini 13,37% kopna i 1,93% mora RH. Zaštićeno je 408 područja u različitim kategorijama: strogi rezervat (2), nacionalni park (8), posebni rezervat (80), park prirode (11), regionalni park (2), spomenik prirode (78), značajni krajobraz (79), park-šuma (27) i spomenik parkovne arhitekture (120). Svako ruralno područje je specifično, te ima svoju povijesnu baštinu koja ga obilježava, rijeku koja prolazi kroz to područje, neko jezero, termalne toplice, neki nacionalni park ili nešto drugo. Stoga možemo razlikovati sljedeće vrste ruralnog turizma: zdravstveni turizam, kulturni turizam, gastronomski turizam, agroturizam, seoski turizam, vjerski turizam, kulturni turizam, lovni i ribolovni turizam, zavičajni turizam, ekoturizam, nostalgičarski turizam i ostali. Navedene vrste ruralnog turizma imaju i svoje podvrste npr. planinarstvo. Velik je broj vrsta ruralnog turizma te njihovih podvrsta, a u sljedećim stranicama u radu će biti pojašnjene neke od osnovnih vrsta.

3.2.1. Zdravstveni turizam

Jedan od najstarijih turističkih oblika turizma je upravo zdravstveni turizam. Ljudi od davnina putuju kako bi u drugoj destinaciji pronašli način za ozdravljenje. Kupališne terapije, termalni izvori i općenito pojam ljekovite vode postoji još od antičkih civilizacija. Zdravstveni turizam veže se uz mjesta koja imaju povoljnu klimu, toplice, ljekovito blato i ostale prirodne resurse koji imaju pozitivan učinak na zdravlje. Zdravstveni motivi jedan su od glavnih pokretača putovanja ljudi u određena područja koja mogu zadovoljiti njihove zdravstvene potrebe. Upravo na tom motivu nastala je ova vrsta turizma- zdravstveni turizam. „Zdravstveni turizam se može definirati kao privremena promjena stalnog boravišta pojedinca u određeno povoljno klimatsko ili kupališno mjesto radi zdravstvene preventive, liječenja i rehabilitacije.“ (Bartoluci, 2013:193, url). A prema definiciji Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske (2023) „zdravstveni turizam jest pružanje zdravstvenih usluga - dijagnostičkih i terapijskih postupaka, zdravstvene njege te postupaka medicinske rehabilitacije uz mogućnost korištenja prirodnih ljekovitih činitelja, uz pružanje ugostiteljskih usluga i/ili usluga u turizmu. Zdravstveni turizam uključuje medicinski turizam, lječilišni turizam i medicinski wellness.“U Hrvatskoj ovaj oblik turizma počeo se razvijati krajem 19. stoljeća, u dvije strane. Prva se odnosi na ugodnu mediteransku klimu koja je pogodna za talasoterapiju, a druga su toplice na kontinentu. Zdravstveni turizam ima i druge oblike kao što je medicinski turizam. On se odnosi na operacije, npr. plastične kirurgije ili stomatološke zahvate. Medicinski turizam se veže uz toplice jer u njima postoji mogućnost rehabilitacije nakon operacije. U suvremenom turizmu sve više se koristi pojam zdravstveno-preventivni turizam koji je također vrsta zdravstvenog turizma. Ova vrsta odnosi se na sprečavanje bolesti, odnosno očuvanje zdravlja i poboljšanje kvalitete života. Ovi programi su se raširili po svijetu, pa tako i u Hrvatskoj a pod nazivom Medicinski programirani aktivni odmori. Medicinski programirani aktivni odmori mogu se smatrati pretečom novog oblika u zdravstvenom turizmu- wellness-turizma. Wellness se veže uz mjesta koja pružaju mir, opuštanje duha i tijela, odnosno svijest o ljudskim potrebama gdje se dešava spoj brige o zdravlju i užitku. S obzirom da Hrvatska ima povoljnu klimu, blizinu velikih tržišta, prirodna i lječilišna bogatstva, sigurnost zemlje, dobru zdravstvenu reputaciju to joj ostvaruje prednost i konkurentnost te kontinuirani razvoj ovog oblika turizma. U Republici Hrvatskoj u kontinentalnom dijelu, zdravstveni turizam u vidu ruralnog turizma možemo vidjeti na primjerima toplica kao što su Daruvarske toplice koje imaju izvore termalne vode i mineralnog

blata gdje su Rimljani još u 2. stoljeću imali terme, te su Osmanlije koristili ove izvore također. Zatim imamo primjer Krapinskih toplica koje su na visokom 6. mjestu po najkvalitetnijoj vodi u Europi, Varaždinske toplice, Terme Tuhelj, Stubičke toplice, toplice Sveti Martin, Top-Terme Topusko, te manje poznate Terme Jezerčica.

3.2.2. Kulturni turizam

Kulturni turizam prema (Svržnjak, et.al. 2014) podrazumijevamo kao putovanje s ciljem posjećivanja i promatranja spomenika, muzeja, kulturnih manifestacija i ostalo. Ruralni turisti sve više žele doći u spoznaju s lokalnom kulturom te se kulturni turizam usko veže s obrazovanjem, doživljajem i iskustvom. Mnogi turisti putuju radi upoznavanja kulturno-povijesnih vrijednosti različitih zemalja, ali i kako bi sudjelovali na kulturnim događajima ili se jednostavno educirali (učenje stranog jezika). Kulturni turizam je iznimno važan jer je svaka zemlja specifična na svoj način. To znači da određena zemlja ima svoj jezik, svoju kulturu, svoju kulturnu baštinu, mentalitet ljudi, njihove stavove i uvjerenja koji će privlačiti strane turiste koji nisu upoznati s tim obilježjima i koji će naučiti nešto o kulturnim razlikama između zemalja. Kultura zemlje je nešto što treba njegovati jer ju to čini jedinstvenom, a i na kraju krajeva kroz turizam možemo na temelju nje ostvariti pozitivne rezultate. Kulturna obilježja su izrazito važna za destinaciju, jer poboljšava sam njen imidž i privlači turiste koji su željni učenja o drugim kulturama, i kulturno-povijesnih vrijednosti. U Hrvatskoj primjer destinacije u kojoj osim kupališnog turizma prevladava kulturni turizam je Dubrovnik. Stvaranjem neraskidive veze između turizma i kulture može destinacijama pomoći da postanu atraktivna i konkurentna mjesta za posjet. Ali, kao i svaka druga vrsta turizma, kulturni turizam zahtijeva održivi razvoj. Potrebno je kroz financiranje i ulaganje očuvati kulturno-povijesne vrijednosti te izbjeći njihovo ugrožavanje. U Hrvatskoj potencijal kulturnog turizma nije još dovoljno prepoznat. Na temelju provedenih istraživanja ovaj problem je rezultiran nedovoljnim znanjem lokalnih ljudi o važnosti kulturnih baština i nedovoljno znanje koordinatora kulturno-turističkih projekata.

3.2.3. Gastronomski i vinski turizam

Gastronomska ponuda odnosi se na raznovrsnu i specifičnu hranu koja se nudi u određenom području. Ruralna područja tu imaju „svoj trenutak“ iz razloga što je njihova gastronomska ponuda zaista zanimljiva te je ona i jedan od razloga razvoja tih istih područja. Svako područje ima svoja tradicionalna, domaća, raznovrsna jela koji je svaki turist željan probati. Ruralno područje ima naglasak na domaćem, svježem, zdravom, jedinstvenom te se kao takvo želi turistima dočarati koliko je gastronomska ponuda specifična. Izrazito je bitno takva tradicionalna jela poslužiti u tradicionalno opremljenom restoranu ili u takvom okruženju gdje će se turistu prikazati potpuni dojam posebnosti ruralnih područja. Turisti također mogu sudjelovati u berbama povrća i voća prije samog konzumiranja specijaliteta od istih, promatrati uzgoj životinja i proizvodnju usjeva, također su u slavonskom dijelu specifična kolinja gdje se mogu degustirati kuleni, kobasice te doživjeti kako Slavonci taj postupak rade na tradicionalan način uz tradicionalna jela. Postoje i različita natjecanja u pripremi hrane kao npr. fišijada i ostale degustacije hrane ili pića kao što je vino ili rakija. Nisu isključene manifestacije u kojima su uz zabavu uključena i ponuda tradicionalnih specijaliteta. Gastronomska ponuda ruralnih krajeva je prilagođena svima, što znači da u toj hrani mogu uživati i vegetarijanci, osobe koje preferiraju isključivo biološku hranu, te ljubitelji riblje ili lovačke kuhinje. (Svržnjak et.al. 2014) navode kako se mogu ponuditi gastro putovanja koja su tematska i mogu biti jednodnevna, ili višednevna kroz cijelu zemlju ili određenu regiju. Uz gastronomiju ruralnih područja usko je vezano vinarstvo jer se dosta ruralnih područja bave proizvodnjom vina. Također je vino savršeno piće koje će ići uz neko tradicionalno jelo. Vinarstvo nudi različite ponude u kojima turisti mogu uživati i upotpuniti svoj doživljaj ruralnog područja. Ture po vinskim cestama, različiti programi kao što su berba grožđa, degustacija i izložbe vina, te natjecanja su neki od turističkih aktivnosti vezane uz vinski turizam. Vinari su uočili kako svoju proizvodnju vina uz prodaju mogu unaprijediti na drugi način, odnosno kroz turističku ponudu. Kako pozitivno utječe na njihov posao, tako pozitivno utječe i na razvoj ruralnog turizma. Jedan vinski podrum može postati ozbiljna turistička atrakcija pa je tako jedan od primjera najmoderniji vinski podrum požeškog kraja u Galić Vina. Ovaj vinski podrum smjestio se u Kutjevu te tamo ljubitelji vina mogu uživati u obilasku i degustaciji vina uz stručno vodstvo te uz ponudu hrane prilagođenu specijalitetima toga podneblja.

Slika 2 Vinski podrum Vinarije Galić u Kutjevu

Izvor: (<https://galic-vina.hr/>, 2023.)

3.2.4. Ekoturizam

U radu je već spomenuto kako je u ruralnom turizmu naglasak na očuvanju prirode i okoliša, jer se njegovo postojanje zapravo temelji na tim čimbenicima. Turisti su postali osviješteni, te kada traže turističku destinaciju, gledaju da je ekološki prihvatljiva, odnosno da dolaze u mjesto gdje mogu uživati u prirodi, čistom okolišu te svježem zraku. Bit ekoturizma je da destinacija ostane izvorna, odnosno da joj se ne mijenja sam izgled nego da se očuva njeno postojanje. Dakle, ekoturizam predstavljaju uglavnom nacionalni parkovi, parkovi prirode, zaštićeni biljni i životinjski svijet. „Ekoturizam predstavlja vrstu putovanja kojemu je cilj zaštita svijeta prirode i podržavanje dobrobiti kulture koja taj svijet nastanjuje. Ekoturizam je stav, etika, način ponašanja. To je pokret koji ima značajan i pozitivan učinak na zajednički razvoj i budućnost okoliša i turizma“ (Ružić, 2009:29). Kada se od nekog mjesta gdje je priroda netaknuta, nadahnjujuća ili

zaštićena želi povećati obim posjetitelja, pristup takvome poduhvatu mora biti pažljiv. Prema (Svržnjak et.al., 2014.) potrebno je pažljivo odabrati vrstu smještajnih kapaciteta, te također kako se ne bi narušio sklad, važno je dobro zbrinjavati otpad, te na odgovarajući način pružiti opskrbu vodom i hranom.

Temeljna načela ekoturizma su:

- „Kvaliteta prostora, koji mora biti čist od svakog zagađenja.
- Ograničenost iskorištavanja ekosustava. Turizam može imati štetne posljedice na prostor. Prevelik posjet turista prostoru može uzrokovati zagađenje, degradaciju staništa, ekološku destrukciju. Stoga uređenje prostora treba pažljivo planirati da se ne bi pretjeralo izgradnjom smještajnih kapaciteta, cesta, drugih objekata potrebnih za boravak turista.
- Zaštita prirodnih bogatstava treba imati lokalni karakter. Sve u vezi razvoja, određivanja vrijednosti, granice rasta i promjena u prostoru treba da su pod ingerencijom lokalne zajednice.
- Koristi ekološki zaštićenih bogatstava treba pripasti domaćem stanovništvu kao naknada za sudjelovanje u njihovom očuvanju. To znači da organizatori putovanja trebaju surađivati s domaćim vodičima, nuditi usluge smještaja i prehrane domaćih. To se ne smije pretvoriti u pretjeranu želju lokalnog stanovništva za što većim prihodima, što bi imalo negativan utjecaj na lokalnu kulturu. Trgovina i lokalno gospodarstvo se ne smije podrediti gostima pod svaku cijenu“ (Ružić, 2009:30).

Kako bi ekoturizam opravdao svoje ime i svrhu, za to su zaduženi svi oni koji sudjeluju u ovom obliku turizma. Prije svega, važnu ulogu u razvoju ekoturizma ima vlada. Država je prema (Rabotić, 2012) odgovorna za osmišljavanje politike koja će suzbiti ili pak držati pod kontrolom sve pretjerane ili ilegalne aktivnosti koje mogu direktno naštetiti očuvanju prirodnih bogatstava. Nakon toga, regija u kojoj se prirodna bogatstva nalaze i u kojoj je razvijen ili se razvija ekoturizam treba isplanirati i kreirati strategije kojima će svoja bogatstva prikazati turistima ali na takav način da sačuvaju njihov prirodan izgled i čistoću. Zadatak ljudi koji rade u takvim turističkim destinacijama je zaštititi prirodu, i pobrinuti se da je sve u ravnoteži i u samome skladu. Isto tako, moraju turiste uputiti te im dati smjernice kako svojim posjetom destinacije ne bi ni na koji način naštetili istoj. Zadnji ali ne i manje

važni su sami turisti koji putuju na takve destinacije. Oni moraju biti svjesni u kakvom okruženju se nalaze, moraju poštovati pravila i upute na takvim mjestima, te isto tako poštivati lokalne ljude kojima je takva destinacija stalno prebivalište. Ne bi trebali ni na koji način ugroziti prirodu ili ljude koji tamo žive. Lokalni ljudi koji žive na takvim mjestima uglavnom nisu svjesni svog okruženja, pa tako i ne znaju koje koristi od njih mogu imati. Isto tako može biti i slučaj da to žele zadržati samo za sebe jer znaju koje su negativne posljedice razvijanja turizma na takvim netaknutim ljepotama prirode. Činjenica je da se razvojem ekoturizma stvaraju radna mjesta, razvija se lokalna infrastruktura te razvoj same regije. Isto tako, razvojem takvog područja ostvarila bi se sredstva za financiranje ali i na velikoj važnosti bi bila zaštita takvog područja, te upravljanje do koje mjere bi se moglo područje razvijati bez narušavanja prirode.

3.2.5. Lovni i ribolovni turizam

Lov i ribolov predstavljaju aktivnosti kojima su se ljudi bavili od samih početaka ljudskoga života. To im je bio jedini način i izvor hrane i preživljavanja. U današnje vrijeme, te aktivnosti predstavljaju hobi i vrstu rekreacije. Također se mogu definirati i kao sport, a u novije vrijeme i oblik turizma. Ovi oblici turizma su tipični za ruralni turizam. Hrvatska zbog svoje raznolikosti, bogate prirode te njene očuvanosti predstavlja savršen temelj za razvoj lovnog i ribolovnog turizma. Ovi oblici su usko vezani uz ekoturizam jer se odvijaju u prirodi i za lovce i ribolovce izrazito je važna ravnoteža ekološke i biološke ravnoteže flore i faune. Iako zaljubljenici u prirodu i ljubitelji životinja posjeduju gnjev prema ovakvim aktivnostima zato što se nerado znaju događati i ilegalne aktivnosti. Republika Hrvatska ima razne zakone i pravilnike za ove vrste aktivnosti iz razloga kako bi zaštitili i očuvali prirodu. Prema (Zakonu o lovstvu NN 99/18, 2018.) „cilj je ovog zakona osigurati održivo gospodarenje populacijama divljači i njihovim staništima na način i obujmu kojim se trajno unaprjeđuje vitalnost populacije divljači, proizvodna sposobnost staništa i biološka raznolikost, čime se postiže ispunjavanje gospodarske, turističke i rekreativne funkcije te funkcije zaštite i očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore.“

Lovni turizam se odnosi na posjet turističkoj destinaciji, koju karakteriziraju šume, poljoprivredna zemljišta ili ostala mjesta koja su namijenjena za lov. Ovaj oblik turizma posjećuju lovci, koji imaju svoje iskaznice za sudjelovanje u ovakvom obliku hobija ili sporta. Turistima se nudi smještaj u obliku lovačke kuće ili druge smještajne jedinice. Najčešće vode svoju obitelj koji mogu uživati u drugim aktivnostima i atrakcijama koje određeno područje nudi. Ovi turisti za odstrel divljači plaćaju određeni iznos po zakonima i pravilnicima za lov. Također mogu sudjelovati i u drugim aktivnostima kao što je foto safari, odnosno promatranje i slikanje divljač. Ribolovni turizam se na kontinentalnom dijelu odvija na jezerima, rijekama, ribnjacima i ostalim vodenim površinama. Kako bi se ribolovni turizam razvijao u pravome smjeru, bitno je očuvati kvalitetu voda i pobrinuti se kako bi se što manje onečišćavale. Turisti koji posjećuju destinacije radi ribolova imaju svoje iskaznice također da mogu pristupiti i sudjelovati u takvim aktivnostima. ribolovci mogu doći u neku destinaciju radi natjecanja u ribolovu, također mogu ići radi potrage za čistim vodama i kvalitetnim ribama, a isto tako idu s obitelji radi odmora i boravka u prirodi. Činjenica je da je oprema za lov i ribolov izrazito skupa pa samim time se pretpostavlja da su turisti ovog oblika turizma pretežno veće platežne moći.

4. RURALNI TURIZAM U EUROPSKOJ UNIJI

Europa i SAD su 70-ih godina doživjele krizu i propast poljoprivrede i njene proizvodnje pa su se samim time poljoprivredni ekonomski učinci sveli na minimum (Pivčević, 2005). Brojne negativne posljedice uslijedile su nakon same krize, pa su tako poljoprivrednici napustili ovu gospodarsku granu, mnoštvo radnih mjesta je izgubljeno te su potražili izvor financijskih sredstava negdje drugdje. Ljudi su također mijenjali i mjesto življenja, pa je samim time veliki broj ljudi napustio upravo ruralna područja (Petrić, 2006). Činjenica je da u zemljama članicama velik broj površine odlazi zapravo na ruralna područja, a također se nije smjelo dopustiti da ruralna područja konstantno doživljavaju negativan trend. Bilo je potrebno razviti razne nove strategije te snagom politike problem lošeg razvoja ruralnih područja u svim zemljama staviti u prvi plan. Prema izvješću Europskog Parlamenta (www.europarl.europa.eu, 2022) „europska ruralna područja ključni su aspekt europskog načina života i vitalnosti gospodarskog, socijalnog i okolišnog funkcioniranja našeg društva. U tim područjima živi 137 milijuna ljudi, odnosno 30,6 % stanovništva EU-a, ali pokrivaju oko 83 % ukupnog područja EU-a.“ Svakako je bitno naglasiti kako ova područja trebaju i neki drugi oblik priljeva sredstava od same proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, odnosno razvojem ruralnog turizma. Zemlje Europe veliku pažnju pridaju ruralnom turizmu i njegovom razvoju posljednjih godina, a posebice agroturizmu. U Priručniku za bavljenje seoskim turizmom Baćac (2011) navodi kako udio agroturizma u ukupnom ruralnom turizmu iznosi 15 do 20%, pa prema tome u Europi se nudi 100.000 smještajnih jedinica u agroturizmu, odnosno 1,3 milijuna kreveta što predstavlja prihod u iznosu od 12 milijardi eura godišnje. Hrvatska iako sa svim svojim blagodatima, nije na istoj razini u ruralnom turizmu kao njezine susjedne zemlje, također članice Europske Unije. Jedne od vodećih zemalja članica u ruralnom turizmu su Austrija, Italija, Slovenija te Francuska. Prema statističkim podacima Austrija je zemlja s najvećim udjelom od 8% u ponudi ruralnog turizma. Francuska ima udio od 6% te prati Austriju. Italija ima znatno manji udio, odnosno 0,3%. U Hrvatskoj ovaj udio se odnosi na samo 0,1%.

4.1. Austrija

Kako bi se izvukla iz krize i depopulacije na ruralnim područjima, Austrija je provodila strategije kako bi oživjela svoja ruralna mjesta. Pomoć i spas u nizu negativnih čimbenika Austrija je pronašla u razvijanju ruralnog turizma. Činjenica da ima najbolji razvijeni turizam u Europskoj Uniji ne treba se pripisati samo ljepoti njenog krajolika, nego svim naporima, strategijama i poticajima koje su provodili i koristili za sam razvoj. U Austriji se razvio projekt pod nazivom „*Urlaub am Bauernhof*“ koji je započeo 1991. godine. U tom projektu su prema (Tubić, 2019) obiteljska seoska gospodarstva po regijama spojeni u jednu cjelinu, a na hrvatskome jeziku bi značilo *Odmor na seoskom imanju*. Nadalje u knjizi (Tubić 2019) navodi da prema Ministarstvu turizma RH to udruženje predstavlja „najefikasniju, najinovativniju i najbolje financiranu krovnu udrugu za promociju i razvoj seoskog turizma/turizma na ruralnim područjima u Europi. Svrha projekta je podržati poljoprivredni turizam i razviti ruralna područja tako što će od njih stvoriti atraktivne destinacije. U svojoj ponudi imaju biološke farme, wellness farme, vinske farme, farme s konjima i ostale. Kvalitetu i uređenost farmi određuju kroz sustav ocjenjivanja s 2, 3, ili 5 cvjetova odnosno 2 je najniža kvaliteta a 5 najviša. Tako sva gospodarstva imaju svoj određeni stupanj kvalitete, a određuje se redovitim kontrolama (Holidays on the farm: www.farmholidays.com, 2023.). Financiraju se i imaju potporu od Ministarstva poljoprivrede i gospodarstva te kroz naknade koje plaćaju članovi udruge odnosno članarinu. U vidu ruralnog turizma Austrija nudi skijanje, pješačenje, planinarenje, posjetu brojnim jezerima Austrije, boravak u prirodi i slikovitim selima u Alpama. U svojoj gastronomskoj ponudi u turizmu hrana je visokokvalitetna, biološka i svježa direktno s polja, pašnjaka ili planinskih jezera.

Slika 3 Zaštitni znak *Urlaub am Bauernhof*

Izvor: (www.waldviertel.at, 2023.)

4.2. Slovenija

Kao i u Austriji, ruralna područja Slovenije doživjela su krizu i depopulaciju, pa se ruralni turizam počeo razvijati prije tridesetak godina kako bi zadržali ljude te osigurali druge izvore prihoda. Ruralna područja u Sloveniji zauzimaju tri četvrtine slovenskog teritorija. 58% stanovništva Slovenije nalazi se u tim ruralnim područjima. (Europska komisija: 2023, agriculture.ec.europa.eu) U Sloveniji se izdvajaju 3 turističke regije: Alpe, Predalpska regija i Primorje. U pogledu drugih alpskih zemalja, Slovenija je slabije razvijena. Što se tiče zaštićenih prirodnih područja, Slovenija ih ima čak 44, odnosno prekrivaju 11% površine države. Slovenija je raznolika te ima mnoštvo prirodnih blagodati. U oblicima ruralnog turizma ističu se seoski turizam, agroturizam, planinski turizam, te zdravstveni turizam. U Sloveniji se nalazi 850 seoskih domaćinstava, 2104 seoskih domaćinstava su aktivni u ekologiji, ima 170 tradicionalnih jela Slovenije te je 37% površine obuhvaćeno zaštićenim područjima Nature 2000. (Slovenija Terme: 2021, slovenija-terme.rs). „Natura 2000 je ekološka mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova.“ (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja: 2020, www.haop.hr) U Sloveniji turistička poljoprivredna gospodarstva moraju ispunjavati određene uvjete koji su obavezni, te ako ih zadovoljavaju dodijeli im se oznaka specijalizirane ponude koje dodjeljuje Šumarska komora Slovenije (Tubić, 2019). Također, kao i u Austriji, Slovenija ima svoje postojeće udruženje domaćinstava. Ta udruga ima naziv *Združenje turističkih kmetij Slovenije* što na hrvatskome jeziku znači *Udruženje turističkih seoskih domaćinstava*. Udruga je osnovana 1997. godine i ima 400 članova iz svih regija Slovenije. (Udruženje turističkih seoskih domaćinstava, www.turisticnekmetje.si, 2023.). Udruga ima svoju mrežnu stranicu koja je višejezična, te je na njoj predstavljeno što Slovenija nudi kao turističku ponudu na selu, listu turističkih gospodarstava te gastronomiju Slovenije. (Tubić, 2019) je naveo kako Ministarstvo gospodarstva Hrvatske naglašava da je cilj udruge očuvati radna mjesta i zadržati stanovništvo te konstantno raditi na tome da kvaliteta seoskih gospodarstava bude na zavidnome nivou.

4.3. Italija

Italiju je zadesila ista sudbina 70-ih godina prošlog stoljeća kao i prethodne navedene europske zemlje. Zbog tih negativnih posljedica vlada Italije je 1985. godine donijela zakonsku regulativu kojom je nastojala oporaviti sela i poljoprivredu kroz turizam. Tako je Italija prva a ujedno i jedina zemlja Europske Unije koja na državnoj razini regulira agroturizam (Tubić, 2019). Toskana predstavlja regiju u Italiji koja nudi najveći stupanj agroturizma sa 32% smještajnih jedinica u ruralnom turizmu, a također u vidu oblika ruralnog turizma, agroturizam je najzastupljeniji. Toskana je jedna od najpopularnijih vinskih regija u svijetu, te je nezaobilazno kušati vrhunska vina, uživati u prostranoj prirodi i brežuljkastom reljefu, kušati razne specijalitete. Ruralni turizam u Italiji nudi šetnje u prirodi, tradicionalne aktivnosti, razgovore s lokalnim stanovništvom. Talijanske farme nude turistima mogućnost da dožive autentičnost seoskog života kroz aktivnosti poljoprivrednih radova, mužnje krava, berbe grožđa i ostalo. Također osim pružanja ugodaja turistima, ruralni turizam ima misiju razvoja ruralnih područja, očuvanja ekoloških blagodati te poboljšanje života poljoprivrednika i općenito stanovnika tih područja. (www.paesionline.it, 2023.) Također jedan od dobrih primjera ruralnog turizma u Italiji je Basilicata, regija koja ima najveći udio površine prekriven planinama. Ona sadrži oko dvjestotinjak agroturizama i osamdesetak edukativnih farmi. Iako ju predstavljaju kao surovu i negostoljubivu, Basilicata turistima može pružiti potpuni odmor i relaksaciju u prirodi, obilježje povijesnih i kulturnih baština kao što su grčki hramovi te srednjovjekovni samostani i dvorci. Također neke od regija u kojima je razvijen ruralni turizam su: Južni Tiro, Langhe, Puglia, Sicilija, Kliento i ostale.

Slika 4 Toskana

Izvor: (www.mondotravel.hr, 2023.)

5. RURALNI TURIZAM U HRVATSKOJ

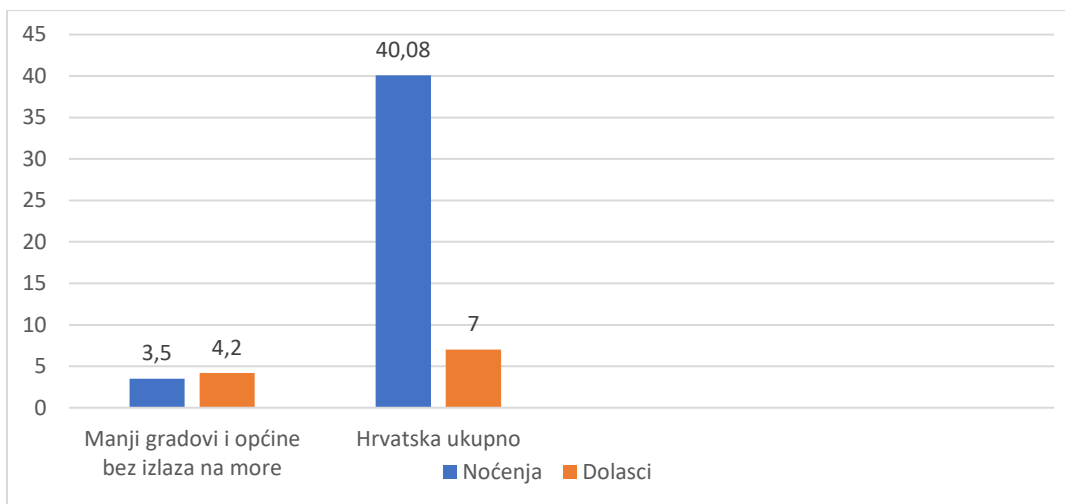
Republika Hrvatska ima izrazito povoljnu klimu što je bitan faktor u razvoju ruralnog turizma. Sva četiri godišnja doba imaju pravilnu izmjenu te nema nikakvih klimatskih ekstrema. Ruralni prostor u Republici Hrvatskoj odnosi se na 91,6% površine zemlje. S obzirom na razlike u prirodnom okruženju i resursima prema Demonji i Ružiću (2010) postoje 7 ruralnih cjelina Hrvatske:

1. Slavonija, Baranja i Srijem
2. Hrvatsko Zagorje, Prigorje, Međimurje i Podravina
3. Posavina, Pokuplje i Moslavina
4. Gorski Kotar i Žumberak
5. Lika i Kordun
6. Istra i Hrvatsko Primorje
7. Dalmacija

Ruralni turizam u Republici Hrvatskoj ne može se još uvijek mjeriti s turizmom ruralnih područja europskih zemalja koje su navedene u prethodnom poglavlju. On se počeo u Hrvatskoj razvijati nakon Domovinskog rata s ciljem oporavka razrušenih sela, povijesnih baština i općenito razvoja ruralnih područja. Postoje organizacije koje su se zauzele za razvoj ruralnih područja. Prema (Svržnjak et.al., 2014:20) to su udruge seljaka, Hrvatskih farmera, Kluba članova Selo, Hrvatske gospodarske komore, Ministarstva turizma, županija, te Ministarstva poljoprivrede. Također je 1995. godine donesen nacionalni program Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru. To je zaživjelo do kraja 1999. te je program stao radi nedostatka potpore resornog ministarstva. Zatim je nakon toga početkom 2004. Vlada RH ozbiljnije uzela u ruke razvoj ruralnih područja i gospodarskih djelatnosti u istima. (Demonja, Ružić, 2010) Prema (Šostar, Devčić: 2011, url) postojali su razni nacionalni programi bespovratne potpore te su dodjeljivani za kvalitetne projekte u vidu razvoja ruralnog turizma. Ti programi su kreirani od strane Ministarstva turizma, Hrvatske turističke zajednice, Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja i Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva. Također je u njihovom radu navedeno kako je Republika Hrvatska bila korisnica IPA programa

od 2007. godine do stupanja u članstvo Europske Unije. Taj program se odnosio na pomoć državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU, te priprema za korištenje Strukturnih fondova. Europska Unija je za Hrvatsku izdvojila iznos od 750.000,00 eura u razdoblju od 2007.-2011. godine. Nadalje, prema (Devčić, Šostar 2015: 166) „Ulaskom u punopravni članstvo Europske unije, Republika Hrvatska postala je korisnik sredstava iz europskih fondova. U financijskom razdoblju 2014. – 2020. RH je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10, 676 milijardi eura. Od tog iznosa 8,379 milijardi eura predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva.“ Nadalje, postoje na Državnom zavodu za statistiku najnoviji statistički podaci o broju dolazaka turista na razini cijele Hrvatske te se odnosi općenito na hrvatski turizam. Ne postoje statistički podaci koji su relevantni i koji mogu dati pravu sliku o stanju ruralnog turizma, pa se može kroz sljedeće grafikone približe dočarati razvoj ruralnog turizma s obzirom na dolaske po županijama, manjim gradovima i općinama.

Grafikon 1 Dolasci i noćenja turista u komercijalnim smještajnim objektima 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS, 2021.

Iz grafikona 2 možemo vidjeti kako je u manjim gradovima i općinama bez izlaza na more ostvareno 3,5 milijuna dolazaka odnosno 4,2 milijuna noćenja 2020. godine. Ukupno u Hrvatskoj je bilo oko 7 milijuna dolazaka te 40,2 milijuna noćenja u 2020. godini. Iz ovih

podataka možemo zaključiti kako je u ruralnom turizmu 10% ukupnih dolazaka i 8,6% ostvarenih noćenja u odnosu na cijelu Hrvatsku.

Tablica 1 Dolasci i noćenja turista po odabranim županijama u lipnju 2023.

ŽUPANIJE		UKUPNO	DOMAĆI	STRANI
Krapinsko-zagorska	dolasci	17 967	7 405	10 562
	noćenja	34 839	16 036	18 803
Sisačko-moslavačka	dolasci	2 169	1 000	1 169
	noćenja	4 689	2 194	2 495
Karlovačka	dolasci	42 000	4 093	37 907
	noćenja	70 291	7 692	62 599
Varaždinska	dolasci	10 405	3 603	6 802
	noćenja	22 587	8 271	14 316
Koprivničko-križevačka	dolasci	1 950	1 016	934
	noćenja	4 372	2 107	2 265
Ličko-senjska	dolasci	105 789	6 890	98 899
	noćenja	419 155	21 533	397 622
Bjelovarsko-bilogorska	dolasci	2 505	1 649	856
	noćenja	6 853	4 287	2 566
Virovitičko-podravska	dolasci	1 811	1 285	526
	noćenja	3 897	2 928	969
Požeško-slavonska	dolasci	2 386	1 714	1 559
	noćenja	5 854	4 295	2 310
Brodsko-posavska	dolasci	3 830	1 520	2 310
	noćenja	6 027	2 519	3 508
Osječko-baranjska	dolasci	11 667	6 827	10 857
	noćenja	23 572	12 715	96 898
Vukovarsko-srijemska	dolasci	7 440	5 761	1 679
	noćenja	12 042	8 993	3 049

Izvor: Izrada autora prema DZS, 2021.

U tablici 1 vidljivo je kako Karlovačka i Ličko-senjska županija imaju najveći broj dolazaka u 2023. godini. Karlovačka županija ima 42 milijuna dolazaka od čega su od približno 38 milijuna dolazaka strani turisti. Ličko-senjska županija ima broj dolazaka u iznosu od više od 105 milijuna dolazaka od čega su skoro 99 milijuna strani turisti. Ovako velike brojke ovim županijama se prvenstveno mogu pripisati blizini mora. Najmanji broj dolazaka turista ima Virovitičko-podravska županija od 1.811 milijuna turista od čega su 526 tisuća strani turisti a 1.285 milijuna domaći turisti te 3.897 milijuna noćenja.

5.1. Izazovi razvoja ruralnog turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj

Godinama unazad, kroz primjere raznih programa i organizacija te same Vlade RH, pokušava se razviti ruralni turizam i dovesti ga na zavidnu razinu kakvu imaju naše susjedne europske zemlje. Ipak, Republika Hrvatska se konstantno bori s raznim preprekama i izazovima koje ju osporavaju da ruralna područja maksimalno iskoriste svoje blagodati u vidu ruralnog turizma. Činjenica je da se ruralni turizam ne razvija u skladu sa svojim mogućnostima te da je jedna od prepreka to što je rascjepkan, odnosno u određenim regijama je bolje razvijen nego u drugima. Razlog tomu je što u samoj regiji možda imaju drugačiji pristup prema samom turizmu. Glavni sudionici u razvoju ruralnog turizma a samim time i u prelaženju prepreka su prema (Krajnović, et.al.:2011, url) ministarstva RH, lokalne zajednice, svi segmenti turističke industrije, prijevoznici, javni sektor, neprofitne organizacije za zaštitu prirode, tijela za očuvanje kulturne baštine, radnički savjeti i turisti. Jedna od glavnih prepreka razvoja ruralnog turizma je njegova krhkost. Naime, već je u radu spomenuto kako ruralni turizam predstavlja prirodu, čist zrak, šume, vode, izoliranost, prirodnu i kulturnu baštinu i ostalo. Sve to je nešto čemu se mora prići sa velikom pažnjom. Mora se osmisliti strategija pomoću koje će se razvijati ova područja, ali tako da se nikako ne naruši sve ono što prezentira ruralni turizam. Bitno je razviti dobre strategije i postaviti određene ciljeve koji će biti temelj za razvoj. U određenim ruralnim područjima sam problem razvoja je nedovoljno obrazovanje lokalnih ljudi. Također određeni lokalni ljudi ruralnih područja smatraju da će se samim razvojem turizma izgubiti njihov identitet, uništiti okoliš i priroda te da će im se narušiti njihova izdvojenost i mir. Također je jedna od prepreka nedovoljno dobro razvijena infrastruktura. Neka ruralna područja su nerazvijena i ljudima nepoznata iz razloga što su nepristupačna. Isto tako, veliki problem stvara i nedovoljan broj smještajnih kapaciteta. Postoji puno primjera u ruralnom području gdje imaju sve predispozicije za razvoj, ali jednostavno su oskudni u ponudi pa turisti izbjegavaju takvu destinaciju. Također, nedovoljan marketing je jedan od prepreka. U današnje vrijeme gotovo svaki čovjek se zna služiti internetom, te je to postalo raj za marketinške oglase. Vrlo brzo i lako se može obavijestiti i informirati velik broj ljudi o nekom proizvodu ili destinaciji. Prema (Tubić, 2019) glavne prepreke i problemi razvoja ruralnog turizma su sljedeći:

- Manjak mjera i financijskih poticaja od strane državnih vlasti
- Neusklađeni, loše definirani i preopširni zakoni

- Nedovoljno obrazovan i stručan kadar koji bi razgradio tematiku ruralnog turizma te na taj način pružio pomoć vlasnicima smještaja u ruralnom turizmu
- Zastarjeli oblik marketinga i oglašavanja
- Nedostatak poduzetničkih znanja i vještina
- Nedovoljno umrežavanje s drugim gospodarskim područjima djelovanja
- Nedovoljna protočnost informacija između ključnih subjekata na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini

Odbor za turizam Hrvatskog sabora (2014) na temu Mogućnosti razvoja ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj dali su sljedeće preporuke:

- Ministarstvima poljoprivrede i turizma preporučuje se da usklade zakonske i podzakonske propise za potrebe razvoja ruralnog turizma što zahtijeva njihove promjene.
- Mišljenja su da postoji nedovoljno surađivanje među nadležnim institucijama, pa samim time predlažu svima koji sudjeluju u razvoju turizma na regionalnoj i lokalnoj razini da stvore i prošire svijest o turističkoj kulturi, promociji razvoja destinacija, te poticaj pri udruživanju udruga i ostalih organizacija na regionalnoj i nacionalnoj razini
- Preporuča se sustavu turističkih zajednica, regionalnim razvojnim agencijama i jedinicama lokalne i regionalne samouprave da se određena financijska sredstva odvoje za kreiranje edukacijskih programa koji bi bili namijenjeni poduzetnicima
- Svim županijama se preporučuje izrada planova i strategija razvoja ruralnog turizma te definiranje potencijala i određivanje razlika ruralnih područja
- Preporuča se pojednostavljivanje registracije početka poslovanja OPG-a kao i pojednostavljivanje stavljanja proizvoda na tržište pojedinih prehrambenih proizvoda kod malih seljačkih gospodarstava
- Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova EU kao i Ministarstvu poljoprivrede i regionalnim razvojnim agencijama preporuča se da osmisle sustav edukacije o korištenju europskih fondova
- Preporuča se DZS-u da uvede statističke podatke koji će se odnositi i na ruralni turizam a ne općenito na cjelokupan turizam RH.

5.1.1. SWOT analiza

Na temelju obilježja ruralnog turizma Republike Hrvatske izrađena je SWOT analiza koja prikazuje snage, slabosti, te prilike i prijetnje koje direktno utječu na razvoj ruralnog turizma.

Tablica 2 SWOT analiza razvoja ruralnog turizma

SNAGE-S	SLABOSTI-W
bogate prirodne blagodati očuvan okoliš biološka raznolikost bogate šume i zelenilo brojna zaštićena područja niska razina onečišćenog zraka bogata povijesna i kulturna baština raznolika i specifična gastronomska ponuda bogata tradicija i razne manifestacije	nedostatak smještajnih jedinica nedovoljna razina obrazovanosti poduzetnika nedovoljno znanje o korištenju EU fondova nedovoljno dobro izrađene strategije i postavljeni ciljevi loš marketing loša protočnost informacija između dionika u ruralnom turizmu nedostatak poduzetničkih znanja i vještina nedostatak uređenosti javnih površina
PRILIKE-O	PRIJETNJE-T
-zapošljavanje lokalnog stanovništva - obnova sela i razrušenih zgrada - zadržavanje mladih u ruralnim područjima - razvoj ruralnih područja - porast OPG-a i turističkih seoskih gospodarstava - poticaji i EU fondovi - ulaganje u infrastrukturu i bolja prometna povezanost	- zagađivanje okoliša - izgubljen identitet lokalnog stanovništva - narušavanje mira lokalnog stanovništva - velika konkurencija -sve veća očekivanja turista - uništavanje prirodne, povijesne i kulturne baštine

Izvor: Autor

5.2. Primjer ruralnog turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj

Republika Hrvatska ima izrazito povoljnu klimu što je bitan faktor u razvoju ruralnog turizma. Sva četiri godišnja doba imaju pravilnu izmjenu te nema nikakvih klimatskih ekstrema. Na području Slavonije i Baranje je ugodna kontinentalna klima te turizam može biti aktivan kroz cijelu godinu. Na ovome se području u zadnje vrijeme dosta razvija turizam, jer se tek sad prepoznalo koje pogodnosti on ima. Slavoniju krase Panonska nizina te bogato i plodno tlo. Na tome tlu postoji mnoštvo vinograda, polja, poljoprivrednih zemljišta, pašnjaka i voćnjaka. Sela su duga i tradicionalna. Skoro iza svake kuće u selu se nalazi barem maleni voćnjak ili vrt. Pa tako u vidu razvoja ruralnog turizma postoje brojne ruralne kuće za odmor, seoska imanja, etno sela. U ponudi imaju razne domaće i tradicionalne specijalitete Slavonije. Postoje web stranice turističkih zajednica Slavonije na kojima se mogu pronaći informacije o turističkoj ponudi određene županije, uvidjeti gastronomsku ponudu te isplanirati putovanje.

5.2.1. Eko-etno selo Stara Kapela

Eko-etno selo Stara Kapela je slavonsko selo koje se nalazi među obroncima Požeške gore. Ovo selo je očuvano od strane Udruge Eko-etno selo Stara Kapela koju broji preko 50-ak članova. Njihov cilj je unazad par godina sačuvati i urediti selo poštujući slavonsku arhitekturu i običaje te ga predstaviti kao jedinstveni lokalitet koji ima svoje očigledne ekološke i etnološke vrijednosti. (stara-kapela.hr, 2023.) U selu se nalazi 14 kuća koje su bile napuštene i razrušene a preuređene su od strane ljudi koji su imali za cilj vratiti u život ovo selo. Preuređenje su napravili tako da su koristili stari materijal, te su interijer uredili sa starim škrinjama, krevetima, ormarima, stolovima i stolicama, tkaninama te narodnom nošnjom koje su nekada bili u uporabi od strane starih Slavonaca. Selo također ima izgrađenu biciklističku stazu dugačku 13 kilometara uz uređena odmorišta na 6 mjesta. Na 4 odmorišta imaju sagrađene replike čardaka koji služe kao vidikovci i koje predstavljaju graničarsku prošlost sela, odnosno kada je mjesto bilo dio vojne granice prema Otomanskoj imperiji. Na stazi su prikazane na poučnim tablama bioraznolikost područja.

Slika 5 Tunjina kuća

Izvor: (stara-kapela.hr/tunjina-kuca/, 2023.)

Tunjina kuća je u vlasništvu obitelji Staklarević koja se nalazi u Eko-etno selu Stara Kapela. Obitelj je obnovila staru djedovu kuću u autohtonom stilu i u njoj nude 2 apartmana. Sve je opremljeno u starinskom izdanju tako da se u potpunosti dožive čari prošlih vremena. Na imanju se nalazi i kušaonica vina te vinski podrum, kao i sala koja može primiti stotinjak ljudi a u njoj se mogu slušati slavonski tamburaši te jesti tradicionalna i domaća slavonska jela.

Slika 6 Tucina kuća

Izvor: (stara-kapela.hr/tunjina-kuca/, 2023.)

„Imanje „Tucina kuća“ smješteno je u „Eko-etno selu“ Stara Kapela i sastoji se od stare seoske kuće namještene u autohtonom slavonskom stilu s namještajem iz vremena naših djedova i baka,

a koja je pretvorena u dvokrevetni apartman, od „štaglja“ – dvorišne gospodarske zgrade. Štagalj je nekad služio za smještaj stoke i sjenu, te za spremanje kola, poljoprivrednog alata i oruđa. Sjenik na štaglju uređen je kao četvero krevetni apartman i također opremljen izvornim starim seoskim namještajem.“ (stara-kapela.hr/tucina-kuca) U sklopu imanja nalaze se druge zgrade kao i sjenica, te vanjska krušna peć, zidani roštilj, pečenjara, voćnjak i vrt u kojemu se turisti mogu poslužiti sa ekološki uzgojenim voćem i povrćem. U ponudi na stranici Eko-etno selo Stara Kapela nude se još i Stričev Grunt, kuća opremljena u slavonskom stilu te Pavina kuća u kojoj ljubazni domaćini pripremaju tradicionalnu slavonsku hranu.

Slika 7 Stričev grunt i Pavina kuća

Izvor: (stara-kapela.hr/pavina-kuca, 2023.)

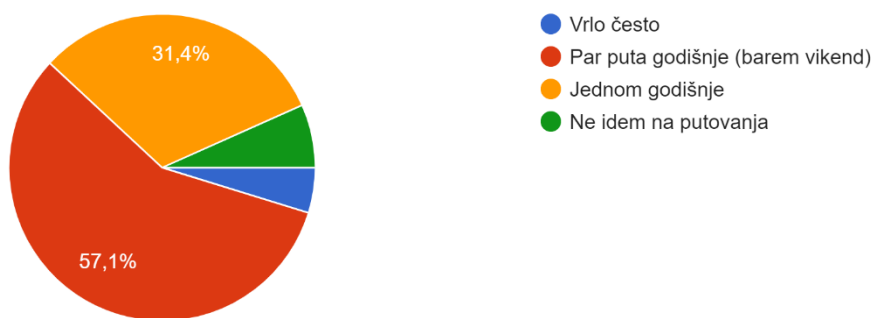
6. OPIS PRIMARNOG ISTRAŽIVANJA I REZULTATI

Za potrebe završnog rada izrađeno je anketno ispitivanje preko društvene platforme Facebook. Ovo istraživanje odnosilo se na sam razvoj i prepreke razvoja ruralnog turizma. Pitanja su formirana tako da ispitanici mogu izraziti svoja mišljenja na ovu temu. U anketnom istraživanju sudjelovalo je 106 ispitanika od kojih je 85,7% ženskog roda a 14,3% muškog roda. Najveći dio ispitanika je sa područja Požeško-slavonske županije. Najveća dobna starost od 38,7% je od 18-25 godina, zatim 26,4% dobne starosti od 30-40 godina, 14,2% je 25-30 godina, 17% od 40-55 godina i 3,8% od 55 i više godina. Na pitanje biraju li urbano ili ruralno područje prilikom odmora 57,5% je odgovorilo da bira ruralno područje a ostatak (42,5%) bira urbano područje. Također na pitanje poznaju li primjer ruralnog turizma u svom okruženju 85,7% ih poznaje, a 14,3% ne poznaje. 90,6% ispitanika smatra da se ruralni turizam susreće sa velikim izazovima, dok 9,4% smatra da se ne susreće s izazovima. Zatim 83% ispitanika smatra da je ulazak RH u Europsku Uniju utjecao na razvoj ruralnog turizma, dok 17% smatra da ulazak u EU nije utjecao na razvoj turizma. Nadalje, 96,2% ispitanika smatra da bi se ruralnom turizmu na kontinentalnom dijelu trebalo posvetiti jednako kao i turizmu na primorskom dijelu Hrvatske.

Grafikon 2 Učestalost putovanja

Koliko često idete na putovanje?

5 odgovora

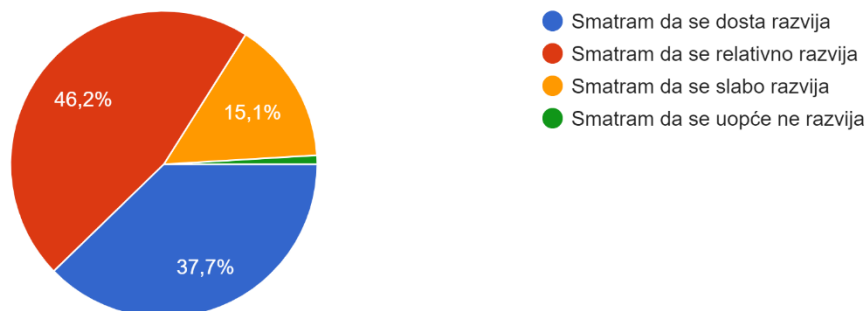
Izvor: Izrada autora

Na pitanje koliko često ispitanici putuju 57,1% je odgovorilo par puta godišnje, 31,4% je odgovorilo da putuje jednom godišnje, 4,8% putuje vrlo često te 6,7% ispitanika ne ide na putovanja.

Grafikon 3 Razvoj turizma posljednjih godina

Smatrate li da se ruralni turizam više razvija posljednjih godina?

5 odgovora

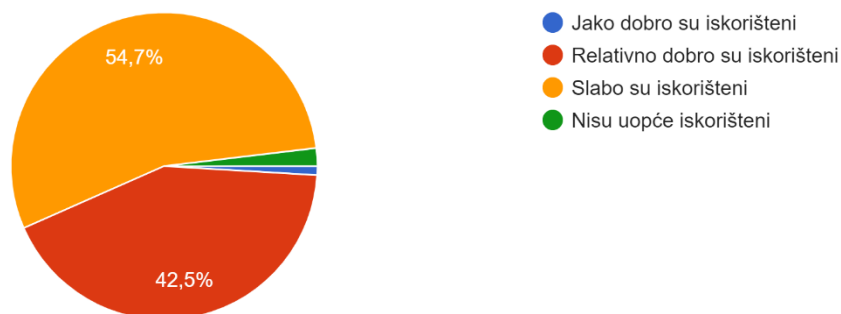
Izvor: Izrada autora

Ispitanici smatraju da se ruralni turizam relativno razvija posljednjih godina (46,2%), da se dosta razvija 37,7% te da se slabo razvija 15,1%.

Grafikon 4 Iskorištenost potencijala ruralnog turizma

Po vašem mišljenju, kako su potencijali ruralnog turizma iskorišteni?

odgovora

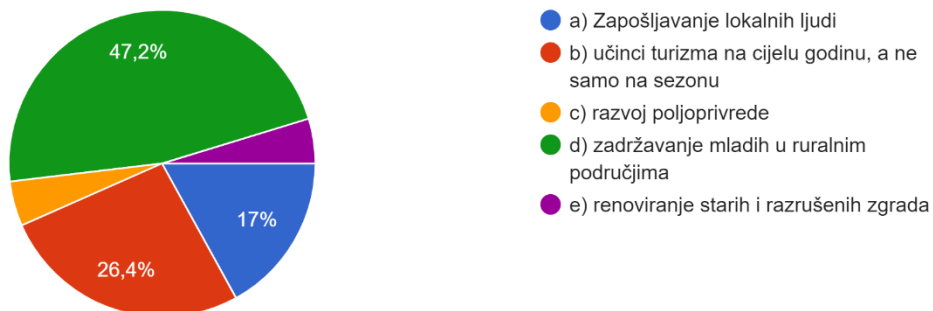

Izvor: Izrada autora

54,7% ispitanika smatra da su potencijali ruralnog turizma slabo iskorišteni, 42,5% smatra da su relativno dobro iskorišteni, 0,9% smatra da su jako dobro iskorišteni, te 1,9% smatra da nisu uopće iskorišteni.

Grafikon 5 Pozitivne posljedice razvoja ruralnog turizma u RH

Što mislite koja bi bila najvažnija pozitivna posljedica razvoja ruralnog turizma za RH?
odgovora

Izvor: Izrada autora

47,2% ispitanika smatra da bi pozitivna posljedica razvoja ruralnog turizma bila zadržavanje mladih u ruralnim područjima. 26,4% ih smatra da bi pozitivna posljedica bila učinak turizma na cijelu godinu a ne samo na sezonu, 17% ih smatra da je to zapošljavanje lokalnih ljudi, 4,7% smatra da je pozitivna posljedica razvoj poljoprivrede, te 4,7% misli da je to renoviranje starih i razrušenih zgrada.

Grafikon 6 Negativne posljedice razvoja ruralnog turizma u RH

Što mislite koja je najvažnija negativna posljedica kod razvoja ruralnog turizma?
odgovora

Izvor: Izrada autora

35,2% ispitanika smatra da je najvažnija negativna posljedica kod razvoja ruralnog turizma izgubljen identitet lokalnih ljudi, 30,5% njih smatra da je to onečišćenje okoliša te 34,3% smatra da je negativna posljedica narušavanje mira i izoliranosti na koje su lokalni ljudi navikli.

7. ZAKLJUČAK

U današnje vrijeme, kada je svijet postao užurban i sa puno stresa, mnogi ljudi svoj mir i predah od toga traže u mirnim područjima. Ruralni turizam se kroz godine sve više razvija, a s obzirom na motive i potrebe turista on ima svoje određene oblike: zdravstveni turizam, kulturni turizam, gastronomski turizam, agroturizam, seoski turizam, vjerski turizam, kulturni turizam i ostali.

Također, u zemljama EU ruralni turizam se počeo razvijati nakon krize i propasti poljoprivrede 70-ih godina prošlog stoljeća. Tražili su neki drugi izvor prihoda a samim time su željeli smanjiti depopulaciju i obnoviti sela pa su spas pronašli upravo u ruralnom turizmu. Austrija ima najbolji razvijeni ruralni turizam u zemljama EU. Republika Hrvatska, iako ima sve resurse za razvoj ruralnog turizma, i dalje zaostaje za drugim zemljama članicama. Na kontinentalnome dijelu, najbolje razvijena ruralna područja su ona u blizini mora, što je i opravdano jer nam je kupališni turizam glavni oblik turizma i s najvećim prihodom i dolascima turista u zemlji. Ostala područja su nešto slabije razvijena, a razlog tomu su brojne prepreke i problemi s kojima se suočavaju.

Neke od glavnih prepreka razvoja ruralnog turizma na kontinentalnome dijelu su: nedovoljno obrazovanje poduzetnika, loša infrastruktura, nedostatak poduzetničkih vještina, loš marketing, nedovoljno dobra informiranost i znanje o EU fondovima i ostali. Činjenica da postoji puno stvari koje se moraju poboljšati kako bi se Republika Hrvatska donekle bar približila razini razvijenosti ruralnog turizma u drugim zemljama članicama. Jedan od dobrih primjera ruralnog turizma na području Slavonije je Eko-etno selo Stara Kapela. Ovo selo nastalo je udruživanjem oko 50 članova s ciljem oporavka i vraćanja u život sela, ali tako da ostane u svom autohtonome stilu i načinu života kako su ga vodili prije njihove bake i djedovi. Istraživanje u radu prikazuje mišljenja ispitanika o ruralnom turizmu, njegovom razvoju te pozitivnim i negativnim posljedicama. Velika većina smatra da je ulazak Hrvatske u EU utjecao na razvoj ruralnog turizma. Također oko 85% ispitanika smatra da se ruralni razvoj susreće s velikim izazovima. Moje mišljenje je da razvoj ruralnog turizma posljednjih godina ide u dobrome smjeru, ali da je potrebno ulagati u obrazovanje, inovacije, infrastrukturu te lokalcima podići svijest i znanje o pozitivnim posljedicama ruralnog turizma. Smatram da bi regionalne i lokalne jedinice samouprave nekih regija gdje nije toliko razvijen ruralni turizam trebali pridati pažnju u razvoju dobre strategije ili se informirati prema nekim dobrim primjerima ostalih ruralnih područja.

8. LITERATURA

1. (Bartoluci M., Hendija Z., Petračić M., (2016) Pretpostavke održivog razvoja ruralnog turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj URL: <https://hrcak.srce.hr/file/236095> [Pristup 14.08.2023.]
2. Baćac, R. (2011): Priručnik za bavljenje seoskim turizmom. Zagreb: Ministarstvo turizma RH. URL: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/Prirucnik_Seoski_turizam.pdf [Pristup 17.08.2023.]
3. Brunsko Z., (2002.) Turistička motivacija, URL: <https://hrcak.srce.hr/file/307070> [Pristup 10.08.2023.]
4. Demonja D. i Ružić P. (2009.) *Ruralni turizam, drugo prošireno izdanje*. Poreč: Institut za poljoprivredu i turizam
5. Demonja D. i Ružić P. (2010.) *Ruralni turizam u Hrvatskoj*. Zagreb: Meridijani
6. Devčić A. i Šostar M. (2015.) *Regionalni razvoj i fondovi Europske unije: Prilike i izazovi*. Požega: Veleučilište u Požegi
7. Državni zavod za statistiku, (2021) URL: Dolasci i noćenja turista <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/dolasci-i-nocenja-turista/> [Pristup 25.08.2023.]
8. Eko-etno selo Stara Kapela, URL: <https://stara-kapela.hr/> [Pristup 25.08.2023.]
9. Europska komisija, Poljoprivreda i ruralni razvoj URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/country/slovenia_en [Pristup 23.08.2023.]
10. Europski parlament, (2022): Izvješće o dugoročnoj viziji za ruralna područja EU-a – do 2040. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0269_HR.html [Pristup 17.08.2023.]
11. Galić Vina, URL: <https://galic-vina.hr/> [Pristup 16.08.2023.]
12. Holidays on the farm URL: <https://www.farmholidays.com/en> [Pristup 23.08.2023.]
13. Hrvatski sabor, Odbor za turizam, (2015.), Mogućnosti razvoja ruralnog turizma u RH. URL: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/2018-12/Odb_turizam_zakljucci%20i%20preporuke%20-%20ruralni%20razvoj.pdf [Pristup 25.08.2023.]

14. K., et.al., (2014.) *Ruralni turizam: Uvod u destinacijski menadžment*. Križevci: Visoko gospodarsko učilište u Križevcima
15. Krajnović, A.; Čičin-Šain, D.; Predovan, M.,(2011.) Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice URL: <https://hrcak.srce.hr/file/101797> [Pristup 25.08.2023.]
16. Lukić A. (2002.) Turizam na seljačkom gospodarstvima u Hrvatskoj URL: <https://journals.uni-lj.si/Dela/article/view/1343> [Pristup 13.08.2023.]
17. Lukić A., (2012.) Mozaik izvan grada: Tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske URL: <https://www.scribd.com/document/661457993/Lukic-Mozaik-izvan-grada-knjiga-2#> [Pristup 13.08.2023.]
18. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, (2022) Upisnik zaštićenih područja, URL: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/zasticena-podrucja/upisnik-zasticenih-podrucja/1199> [Pristup 15.08.2023.]
19. Ministarstvo turizma i održivog razvoja, NATURA 2000: URL: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/natura-2000> [Pristup 23.08.2023.]
20. Ministarstvo zdravstva, (2023.) Zdravstveni turizam, URL: <https://zdravlje.gov.hr/zdravstveni-turizam-5532/5532> [Pristup 15.08.2023.]
21. Mondo Travel URL: www.mondotravel.hr [Pristup 16.08.2023.]
22. Narodne novine, (2018.) Zakon o lovstvu. Zagreb: Narodne novine d.d. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_11_99_1913.html[Pristup 16.08.2023.]
23. Paesionline, Ideje za putovanja URL: <https://www.paesionline.it/> [Pristup 16.08.2023.]
24. Petrić, L. (2006). Izazovi razvoja ruralnog turizma: dosadašnja iskustva i reperkusije na Hrvatsku. *Acta turistica* [Pristup 17.08.2023.]
25. Pirjevec B., (1998.) *Ekonomska obilježja turizma*. Zagreb: Golden marketing
26. Pivčević, S., (2005): COstraints and opportunities of agrotourism development in the Republic of Croatia with the special stress on Sinj region. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/275455.Full_Paper_eitconf_Smiljana_Pivcevic.pdf [Pristup 16.08.2023.]
27. Rabić B., (2012.) *Selektivni oblici turizma*. Beograd: Visoka turistička škola strukovnih studija

28. Ruralni turizam u Italiji URL: <https://www.paesionline.it/> [Pristup 23.08.2023.]
29. Slovenija Terme, Seoska domaćinstva u Sloveniji URL: <https://slovenija-terme.rs/seoska-domacinstva-u-sloveniji/> [Pristup 23.08.2023.]
30. Šostar M., Devčić A., (2011.) Fondovi Europske unije i drugi dostupni izvori financiranja razvoja ruralnog turizma. URL: <https://hrcak.srce.hr/74966> [Pristup 25.08.2023.]
31. Udruženje turističkih seoskih domaćinstava URL: <https://www.turisticnekmetje.si/> [Pristup 23.08.2023.]

9. DODACI

POPIS SLIKA:

Slika 1 Međudnos ruralnog, seoskog turizma i agroturizma	7
Slika 2 Vinski podrum Vinarije Galić u Kutjevu	13
Slika 3 Zaštitini znak Urlaub am Bauernhof.....	18
Slika 4 Toskana	20
Slika 5 Tunjina kuća.....	28
Slika 6 Tucina kuća.....	28
Slika 7 Stričev grunt i Pavina kuća	29

POPIS TABLICA:

Tablica 1 Dolasci i noćenja turista po odabranim županijama u lipnju 2023.	23
Tablica 2 SWOT analiza razvoja ruralnog turizma.....	26

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1 Dolasci i noćenja turista u komercijalnim smještajnim objektima 2020. godine.....	22
Grafikon 2 Učestalost putovanja.....	30
Grafikon 3 Razvoj turizma posljednjih godina.....	31
Grafikon 4 Iskorištenost potencijala ruralnog turizma	31
Grafikon 5 Pozitivne posljedice razvoja ruralnog turizma u RH.....	32
Grafikon 6 Negativne posljedice razvoja ruralnog turizma u RH	32

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Ana Ivčetić**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom **Izazovi razvoja ruralnog turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 06.09.2023.

Ana Ivčetić

